

вернуться на родину лишь в 1990 году по приглашению Нельсона Манделы.

Мириам Makeба дважды получала престижную музыкальную премию Grammy Award, в 1964 и 2002 годах.

Тремя премиями Grammy Award (в 1988, 2005 и 2009 годах) был награжден мужской хоровой коллектив из ЮАР Ladysmith Black Mambazo.

1 Краткий политико-экономический справочник. – Москва, Издательство политической литературы, 2000 г.

2 “Научно-технический прогресс: сдвиги в социальной структуре развивающихся стран” – В.Н. Уляхин – Москва, Наука, 2002 г.

3 “Транснациональный бизнес и развивающиеся страны” – А.А. Ковалевский - Москва, Наука, 2007 г.

4 Алексашкина Л.Н. Люди, события, факты: История зарубежных стран. 1945-1998. – М., 1999.

5 Моретт Ф. Экваториальная, Восточная и Южная Африка. М., 2006

6 Страны Африки в системе экономических отношений Юг-Юг, “Наука”. М., 2001 г.

7 Карасин Г., Россия и Африка, “Международная жизнь”, N 1, 2003 г.

УДК 811. 161. 3

ТЭРМІНЫ-ІНТЭРНАЦЫЯНАЛІЗМЫ Ё ЭКАНАМІЧНАЙ ТЭРМІНАЛОГІІ

*Студэнты – Краўчук С.А., 36 тс, 1 курс, ФТС;
Ганчарова М.А., 14 эо, 1 курс, ФПі К*

Навуковы

кіраўнік – Мантур А.Я., ст. выкладчык

*УА «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Тэрмін (лац.: terminus – канец, мяжа) – слова (або злучэнне слоў), якое дакладна абазначае пэўнае паняцце ў навуцы, тэхніцы, мастацтве, вытворчасці, а таксама грамадска-палітычным жыцці [3, с. 582].

Асаблівасцю нашага часу стала распаўсюджанне тэрмінаў за межы навуковых прац, што дае падставы гаварыць пра тэрміналагізацыю нашага маўлення. Многія словы, што маюць

тэрміналагічнае значэнне, атрымалі шырокае распаўсюджанне, напрыклад: сайт, інтэрнэт, перпендыкуляр, квадрат і інш.

Тэрміналагічная лексіка неаднародная паводле паходжання. У яе склад уваходзяць уласнабеларускія і запазычаныя з іншых моў словы.

Сярод уласных выдзяляюцца дзве вялікія групы. Першую складаюць адзінкі, якія з цягам часу набылі тэрміналагічнае значэнне. У выніку працэсу тэрміналагізацыі сталі тэрмінамі такія агульнаўжывальныя словы, як кошык (спажыўца), нажніцы (цэнаў), партфель (заказаў) і інш.

Другую групу тэрмінаў паводле паходжання складаюць **запазычаныя**. Выкарыстанне іншамоўных тэрмінаў тлумачыцца перш за ўсё адсутнасцю ў мове пры перакладзе адпаведных слоў, якія ёсць у мове-крыніцы. Працэс запазычання тэрмінаў, на думку многіх даследчыкаў, адрозніваецца ад запазычання слоў літаратурнай мовы. Гэта перш за ўсё пісьмовы шлях пранікнення запазычаных тэрмінаў, паколькі навуковая інфармацыя распаўсюджваецца праз пасрэдніцтва публікацый [1, с. 31].

Эканамічная тэрмінасістэма ўтрымлівае запазычанні з англійскай мовы: *банкноты, ваўчар, дэмпінг, клірынг, ф'ючарс, холдынг, чэк* і інш. Акрамя гэтага ў эканоміцы выкарыстоўваюцца іншамоўныя словы-тэрміны з нямецкай мовы: *біржа, вэксаль, інвестыцыя, капітал, прыватызацыя, рэнтабельны*; з французскай: *акцыя, буцік, бюджэт, купюра, фінансы*; з італьянскай: *банкір валюта, сконта, фірма* і інш.

У сучасных умовах актыўнага міжнароднага супрацоўніцтва і абмену навуковай інфармацыяй асабліваю актуальнасць набывае не толькі праблема ўпарадкавання тэрміналогіі ў кожнай нацыянальнай мове, а і міжнародная каардынацыя тэрміналагічнай работы. Неабходнай асновай як унутрымоўнага, так і міжнароднага ўпарадкавання тэрміналогіі з'яўляецца сістэматызацыя і ўнармаванне існуючых тэрмінаў.

Пэратварэнне практычнага тэрмінаўтварэння ў свядома скіраваны працэс і міжнародная каардынацыя тэрміналагічнай работы садзейнічаюць зносінам і міжнароднаму навуковаму супрацоўніцтву вучоных ва ўмовах масавага ўзнікнення новых тэрмінаў (так званы, «тэрміналагічны выбух») у выніку бурнага развіцця навукі і тэхнікі. Дарэчы ўспомніць аб тым, што аб'ём

навукова-тэхнічнай інфармацыі з пачатку ХХ ст. узрос у 8–10 разоў, а асобныя тэрмінасістэмы, у прыватнасці эканомікі, налічваюць зараз па некалькі мільёнаў тэрмінаў.

Першаступеннае значэнне для міжнароднага супрацоўніцтва вучоных і абмену навуковай інфармацыяй мае напрамак інтэрнацыяналізацыі ў тэрміналагічнай рабоце і мэтанакіраванае фарміраванне інтэрнацыянальнага банка тэрміналагічнай лексікі.

Інтэрнацыяналізацыя – прызнанне чаго-небудзь інтэрнацыянальным, міжнародным, аднолькава даступным для выкарыстання ўсімі дзяржавамі.

Асобную групу сярод запазычаных тэрмінаў складаюць міжнародныя тэрміны-*інтэрнацыяналізмы*, запазычаныя пераважна з грэчаскай (аналогія, механізм, стратэгія, схема, эканоміка, фаза, эканоміка і г.д.) і лацінскай (аўдыт, аўкцыён, актуальны, банк, біржа, карпарацыя, індустрыя і г.д.) моў.

Асноўныя прыметы інтэрнацыянальных тэрмінаў:

1. Наяўнасць у слове гука-літары *ф*: фірма, форс-мажор, франшыза, фрыз, фундатар і інш.

2. Спалучэнні *ге ке хе ў* коране: генератар, кераміка, схема, хедж і інш.

3. Пачатковае *э, о* ці непрыставачнае *а*: аўдыт, аўкцыён, арбітральны, аргумент, эканоміка і інш.

4. Спалучэнні *бю, вю, кю, лю, мя, ю, фю ў* корані: бюджэт, бюро, вюстыт і інш.

5. Цвёрдасць зычных *д і т* у спалучэннях *дэ, ды, тэ, ты*: дывідэнт, дэнамінал, дэпазіт, тыпаж і інш.

6. Суфіксы *-ізм (-ызм), -іст (-ыст), -ір (-ыр)*: валютарызм, капіраваць, механізм, капіталізм, фарміраваць і інш.

7. Назоўнікі, якія маюць канцавое спалучэнне *-цыя*: аргументацыя, інфляцыя, ізаляцыя, камерцыя і інш.

8. Спалучэнне дзвюх літар для абазначэння галосных гукаў, напрыклад: аўкцыён, індустрыялізацыя, кааперацыя, рэінвестыцыя і інш.

9. Канцавыя спалучэнні *ус, іс, ум, аж, інг (ынг)*, напрыклад: дэмпінг, кансорцыум, маркетынг, стаж, холдынг і інш.

10. Пачатковая літара *ц*: цывілізаваны, цэнзура, цэнасны, цэнтрызм і інш.

11. Спалучэнне зычных *-кз, -кс, -рф, -рт, -фт, -хт, -шт, -шр, -шх*: індэкс, інсэрт, ландшафт, сабекошт, факс, шхуна і інш.

12. Нескланяльныя назоўнікі з канцавым *а, о, э, ю*: бінале, жыро, дэ-факта, дэ-юрэ і інш.

Аператыўнае выяўленне новых інтэрнацыянальных або патэнцыяльна інтэрнацыянальных тэрмінаў, іх скаардынаваная апрацоўка і ўдакладненне тэрмінолагамі розных краін у напрамку міжнароднай уніфікацыі з'яўляецца першапачатковай задачай міжнароднага ўпарадкавання і мэтанакіраванага стварэння шырокага слоя тэрмінаў-інтэрнацыяналізмаў.

1 Буракова М.І. Беларуская мова. Тэхнічная тэрміналогія. – Мінск, 2016.

2 Зразікава В.А., Губкіна А.В. Беларуская мова. Прафесійная лексіка для эканамістаў. – Мінск, 2016.

3 Глумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. / АН БССР, інт-мовазнаўства імя Я. Коласа; пад аг. рэд. акад. К.К. Атраховіча (К. Крапівы). Мінск: БелСЭ, 1977 – 1984. Т. 1 – 5.

УДК 008

МАСТАЦТВА КАМПЛІМЕНТА Ў РОЗНЫХ НАРОДАЎ

Студэнты – Савіцкі С.А., 35 тс, 1 курс, ФТС;

Зенькевіч Л.А., 80 э, 3 курс, АЭФ

Навуковы

кіраўнік – Мантур А.Я., ст. выкладчык

УА «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»,

г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Пры моўных зносінах з усімі тымі, хто нас акружае, кожны з нас, зразумела, жадае, каб людзі да нас добра ставіліся. Самым універсальным сродкам выклікаць прыхільнасць да сябе з'яўляецца камплімент.

Кампліменты любяць і жанчыны, і мужчыны. Чуць іх заўсёды прыемна, паколькі камплімент задавальняе патрэбу ў станоўчых эмоцыях. Аднак рабіць кампліменты па-сапраўднаму прыгожа могуць далёка не ўсе. Але авалодаць гэтым мастацтвам магчыма – было б толькі жаданне .